

Sygn. akt IV Ca 359/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w (...) IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariola Watemborska

Sędziowie: SSO Jolanta Deniziuk

SSO Wanda Dumanowska (spr.)

Protokolant: sekr. sądowy Kamila Wiśniewska

po rozpoznaniu w dniu 27 lipca 2018 r. w (...)

na rozprawie

sprawy z powództwa A. G.

przeciwko M. Ż.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w (...) z dnia 13 kwietnia 2018r., sygn. akt I C 283/17

uchyla zaskarżony wyrok w całości, znosząc postępowanie w sprawie od dnia 18 października 2017 roku i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w(...) do rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt IV Ca 359/18

UZASADNIENIE

Powód A. G. domagał się, na podstawie art. 24 § kc, nakazania pozwanej M. Ż., by wysłała do Zarządu Mienia (...) oświadczenia następującej treści: w związku z pismem z dnia 3.01.2017r. oświadczam, że wszelkie zamieszczone w nim informacje dotyczące rzekomego nieprawidłowego zachowania się A. G. są nieprawdziwe, w związku z tym wyrażam ubolewanie, iż takie pismo zostało sporządzone. Wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kwoty 3.000 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu. W uzasadnieniu wskazał, że pozwana pismem z dnia 3.01.2017r. adresowanym do (...) w M. zwróciła się ze skargą na powoda, jako sąsiada zamieszkującego piętro wyżej, zarzucając w niej sukcesywne i systematyczne niszczenia jej mieszkania, sprowadzania przez niego osób bezdomnych, które załatwiają swoje potrzeby fizjologiczne na korytarzu domu, w którym mieszka, wielokrotne zalewanie fekaliami sufitu jej mieszkania na skutek zaphania się toalety w mieszkaniu znajdującym się na wyższym piętrze. Wskazywała na konkretny incydent z lata 2015r., gdzie podkreślała, że przez takie zachowanie Pana G. i odwiedzających go osób – ona jest zmuszona do ciągłego remontowania niszczonych pomieszczeń. Powód podnosił, że wszelkie wskazane w treści pisma informacje, co do nagannego zachowania się powoda oraz dokonywania czynności opisanych w tym piśmie, są całkowicie nieprawdziwe, przez co doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, tj. jego czci i godności, co może spowodować przeszkodę w uzyskaniu przez niego,

po wyjściu z zakładu karnego, przydziału lokalu socjalnego. W ocenie powoda pozwana pomówiła go o niezgodne z prawem, niewłaściwe postępowanie w życiu osobistym.

Pozwana M. Ż. wniosła o oddalenie powództwa w całości. Podnosiła, że wprawdzie wystąpiła w dniu 3.01.2017r. do Zarządu Mienia (...) w M. z pismem, w którym opisała zalanie jej mieszkania, sprowadzanie do mieszkania nad nią osób bezdomnych przyczyniających się do dewastacji lokali w budynku, niemniej w jej piśmie ani razu nie padło imię i nazwisko powoda, posługiwała się ona określeniem (...). Podkreślała, że doskonale wiedziała, kto jest winny opisanych w piśmie działań, że był to Z. G., brat powoda, a sam powód jest osobą przebywającą od dłuższego czasu w zakładzie karnym. Wskazywała, że wszelkie informacje zawarte w piśmie są prawdziwe i dotyczą brata powoda - Z. G.. Podkreślała, że to ona czuje się osobą poszkodowaną, gdyż to jej mieszkanie było sukcesywnie niszczone, a powód próbuje na tym jeszcze coś „ugrać dla siebie”.

Wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2018r. Sąd Rejonowy w (...) oddalił powództwo (pkt 1) oraz przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w (...) na rzecz radcy prawnego T. K. (1) Radcy Prawnego T. K. (2) w S. kwotę 1.062,40 zł tytułem nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu (pkt 2).

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego:

W dniu 3 stycznia 2017r. pozwana M. Ż. (wówczas N.) złożyła w Zarządzie Mienia (...) w M. pismo stanowiące skargę na sąsiada zamieszkującego piętro wyżej od jej mieszkania. Pismo miało następującą treść:

„Dzień dobry, piszę do Państwa, żeby opisać problem związany z sąsiadem zamieszkującym piętro wyżej od mojego mieszkania w kamienicy przy ulicy (...), który sukcesywnie i systematycznie podniszcza moje mieszkanie. Problem próbowałam rozwiązać już wiele razy u Zarządcy kamienicy, lecz niestety bez skutecznie. Pomimo całkowitego wyremontowania mieszkania wciąż muszę dokonywać wielu remontów, ponieważ powyższy sąsiad a jest nim Pan G. sprowadza do siebie wielu bezdomnych alkoholików którzy nie dbają o to gdzie są i czy załatwiają się tam gdzie powinni. Często przez mój sufit przelatują duże ilości moczu Pana G. i jego „znajomych” gdyż pod dużym wpływem alkoholu nie kontrolują wielu rzeczy. Sprowadzani panowie często również załatwiają swoje sprawy fizjologiczne na korytarzach naszej kamienicy co dokucza wielu mieszkańcom. Prosiłabym aby w końcu ktoś zrobił porządek z mieszkaniem wyżej, żebym dzień w dzień nie musiała martwić się czy ktoś znów nie zaleje mi moczem połowy sufitu, jak podczas incydentu latem 2015 kiedy to w mieszkaniu u Pana G. zapchała się toaleta pomimo wylewania się wszystkiego na zewnątrz wciąż z niej korzystali w wyniku czego zalano mi moczem sufit oraz ściany a odór sprawił, że pokój pozostał zamknięty na kilka miesięcy. Mam już naprawdę dość ciągłych problemów z Panem G., ciągłych wizyt u Zarządcy a w szczególności ciągłego remontowania pomieszczeń”.

Sąd Rejonowy ustalił, że składając przedmiotowe pismo, pozwana wiedziała, że powód A. G. przebywa w Zakładzie.

Nadto ustalił Sąd I-ej instancji, że pozwana mieszka w budynku wielorodzinnym przy ulicy (...) w M.. Budynek jest jednoklatkowy. Zamieszkuje w nim 6-7 rodzin. Część mieszkań w budynku przy ul. (...) należy do Gminy M., a część jest wykupiona. Pozwana jest właścicielką mieszkania numer (...), położonego na (...). Powód A. G. i jego brat Z. G. byli najemcami mieszkania numer (...). Mieszkanie pozwanej znajduje się bezpośrednio pod mieszkaniem numer (...). Nad mieszkaniem G. jest niezamieszkanym strych.

Sąd Rejonowy ustalił także, że obecnie Z. G. nie żyje. Gdy tam mieszkał w wynajmowanym mieszkaniu sprowadzał do niego osoby bezdomne. Wspólnie spożywali alkohol. Osoby te nocowały w mieszkaniu. Z. G. gromadził złom i puszki w mieszkaniu. Nie dbał o czystość w mieszkaniu i higienę osobistą.

Z ustaleń Sądu i-ej instancji wynika ponadto, że powód obecnie nie przebywa w mieszkaniu od dnia 10 października 2014r. Odbywa wyrok w Zakładzie Karnym typu zamkniętego. Zakończenie jego kary ma mieć miejsce w dniu 6 kwietnia 2019 roku. Od dnia 29 lipca 2005r. do dnia 13 października 2014r. A. G. ośmiokrotnie odbywał karę pozbawienia wolności.

W czasie, kiedy powód A. G. zamieszkiwał w lokalu, dochodziło do zakłócania porządku domowego, awantur pomiędzy braćmi, osobami nocującymi w mieszkaniu braci. W 2010r. – 2011r. doszło do pożaru budynku. Sprawcą podpalenia był powód. Został za to prawomocnie skazany. Wówczas spaliło się mieszkanie na poddaszu, strych i dach. W wyniku akcji gaśniczej budynek został zalany wodą. Po roku znowu doszło do strat w budynku. Na strychu rozkręcono zawór, doszło do zalania w mieszkaniu sąsiadującym z mieszkaniem zajmowanym przez braci G.. Sprawcą był powód. Wówczas woda dostała się również do mieszkania pozwanej. Zarząd użył jej suszarki celem osuszania mieszkania.

Dalej ustalił Sąd I-ej instancji, że i w dniu 19 września 2015r. doszło do zalania pomieszczeń mieszkalnych pozwanej z lokalu zajmowanego wówczas przez Z. G.. Przyczyną była niesprawna spłuczka. Mieszkanie pozwanej zalane zostało nieczystościami z ubikacji z mieszkania nad nią. Z tego tytułu na mocy decyzji z dnia 7.10.2015r. ubezpieczyciel pozwanej przyznał jej odszkodowanie w kwocie 4.903,16 zł.

Pismem z dnia 4 stycznia 2017r. Zarząd Mienia (...) w M. na podstawie art. 11 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie praw lokatorów wypowiedział Z. i A. G. umowę najmu na lokal mieszkalny z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia od dnia 1.02.2017r. do dnia 28.02.2017r. W piśmie z dnia 5 kwietnia 2017r. kierowanym do Wojewody (...) Dyrektor Zarządu Mienia (...) wskazywał na przyczyny wypowiedzenia umowy najmu braciom G., tj.: wieloletnie zadłużenie za opłaty czynszowe, kolejne – bez pokrycia – zobowiązania powoda do solidarnej z bratem – spłaty zadłużenia w ratach, występujące skargi pozostałych lokatorów za zachowanie się braci G. oraz dewastację lokalu, sprzeciw właścicieli lokali oraz najemców przeciwko dewastacji klatki schodowej, awantur w lokalu braci G., jak i przebywających tam często osób bezdomnych nadużywających alkohol, częste zalewanie własnościowego lokalu poniżej, obszerna dokumentacja z interwencji wobec Panów G., zgłaszanych przez pozostałych lokatorów budynku.

Z dalszych ustaleń Sądu I-ej instancji wynika, że w kwietniu 2017r. Gmina M. – Zarząd Mienia (...) w M. złożył do Sądu Rejonowego w (...) pozew o eksmisję A. G. i Z. G.. Podstawą żądania eksmisji było zajmowanie lokalu bez tytułu prawnego po skutecznym wypowiedzeniu umowy najmu w związku z zaleganiem za opłaty czynszowe oraz wkraczaniem w sposób rażący i uporczywy przeciwko porządkowi domowemu, poprzez dewastację lokalu oraz zakłócanie spokoju pozostałym lokatorom, w tym przez wszczynanie awantur pod wpływem alkoholu, brakiem zachowania zasad higieny w mieszkaniu zajmowanym. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą akt I C 174/17.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, nadto bacząc przy tym na treść przepisów art. 23 kc, art. 24 § 1 kc, art. 445 kc i art. 448 kc oraz art. 6 kc w zw. z art. 232 kpc, uznał Sąd Rejonowy, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie. Dla uwzględnienia powództwa niezbędnym byłoby bowiem zaistnienie następujących przesłanek: dokonanie naruszenia dóbr osobistych, bezprawność tego działania, zawinione działanie naruszającego i zaistnienie krzywdy po stronie powoda. Jednocześnie przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie ma nie subiektywne odczucie osoby, jej indywidualne wartości uczuć i stanu psychicznego, ale to, jaką reakcję wywołuje naruszenie w społeczeństwie, a zatem ocena tego kryterium musi następować poprzez koncepcję obiektywną naruszenia dobra osobistego, w kontekście całokształtu okoliczności sprawy. Dopiero w razie pozytywnej odpowiedzi pytanie, czy doszło do zaistnienia naruszenia dobra osobistego oceniać można, czy działanie pozwanego naruszydca było bezprawne.

W ocenie Sądu Rejonowego w niniejszej sprawie oczywistym było, że w piśmie pozwanej z dnia 3.01.2017r. do Zarządu Mienia (...) w M. nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda A. G.. Pismo to i powołane w nim twierdzenia nie naruszyły dobrego imienia powoda A. G.. Skarga ta nie mogła i nie wywołała u adresatów przekonania, że powód, zamieszkując we wskazanym lokalu, dopuszcza się opisanych w skardze zachowań, tym samym nie mogła i nie wpłynęła na postrzeganie powoda przez władze Zarządu Mienia (...) w M., czy pozostałych najemców, czy właścicieli lokali mieszkalnych w bloku numer(...)przy ulicy (...) w M.. Zauważył Sąd Rejonowy, że w żadnym miejscu tego pisma z dnia 3.01.2017r. nie padają dane personalne powoda. W żadnym jego fragmencie pozwana nie wskazuje, aby w chwili składania pisma odnosiła się konkretnie do powoda A. G.. Nadto pismo to należy czytać w odniesieniu do konkretnych faktów, które stanowią trzon pisma, jego esencję, przyczynę zwrócenia się do zarządu, tj. do działań, które prowadzą do systematycznego podniszczania mieszkania pozwanej, działań, które czynią zamieszkiwanie wspólnej klatki uciążliwym, czy wręcz nieznośnym. Wreszcie pismo pozwanej odwoływało się w swej treści do wielu

wcześniejszych zgłoszeń, wskazanych problemów – temu samego adresatowi, w zakresie tego samego sąsiada. Poza sporem pozostało to, że adresaci tego pisma nie mieli wątpliwości, iż te konkretne działania z pisma powódki z dnia 3.01.2017r. przypisać należy konkretnie Z. G..

Z uwagi na brak zaistnienia już pierwszej z przesłanek przypisania odpowiedzialności na zasadzie wskazanych przepisów Sąd I-ej instancji oddalił powództwo A. G., nie badając następnych przesłanek, albowiem uznał, że już brak tej podstawowej przesłanki determinuje po stronie pozwanej brak odpowiedzialności za treść pisma z dnia 3.01.2017r. wywodzonej z przepisów o naruszeniu dóbr osobistych.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł powód. Zaskarżając wydany wyrok w części oddalającej jego powództwo, tj. co do jego pkt 1. Apelujący podniósł zarzut sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób dowolny, skutkujące uznaniem, że w piśmie z dnia 3.01.2017r. nie doszło do naruszenia dóbr osobistych A. G.. W efekcie podniesionego zarzutu wniósł powód o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w (...) albo o zmianę wyroku i uwzględnienie powództwa w całości. Nadto wniósł o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, jak i o zasądzenie na rzecz ustanowionego z urzędu pełnomocnika powoda kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, jako że koszty te nie zostały opłacone w całości ani w części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się zasadna, jednak z innych przyczyn niż w niej wskazano.

Orzeczenie Sądu Rejonowego nie mogło się ostać, albowiem w niniejszej sprawie istnieje w ocenie Sądu II-ej instancji podstawa do uznania, że postępowanie przez Sądem Rejonowym dotknięte było nieważnością.

Wprawdzie kodeks postępowania cywilnego nie definiuje pojęcia „nieważności postępowania”, niemniej taksatywnie wymienia przyczyny nieważności postępowania (numerus clausus). Przyczyny nieważności postępowania stanowią uchybienia procesowe (errores in procedendo). Nieważność postępowania jest wynikiem najdalej idących w swoich skutkach wad postępowania, którą zgodnie z art. art. 378 § 1 kpc sąd drugiej instancji bierze pod uwagę.

W ocenie Sądu II-ej instancji, w niniejszej sprawie, istnieje podstawa do uznania, że postępowanie przez Sądem Rejonowym dotknięte było nieważnością, o jakiej mowa jest w przepisie art. 379 pkt 6 kpc w zw. z art. 17 pkt 1 kpc.

Przepis art. 379 pkt 6 kpc stanowi, iż nieważność postępowania zachodzi, jeżeli sąd rejonowy orzekł w sprawie, w której sąd okręgowy jest właściwy bez względu na wartość przedmiotu sporu. Z kolei z przepisu art. 17 pkt 1 kpc wynika, że sprawy o prawa niemajątkowe i łącznie z nimi dochodzone roszczenia majątkowe należą do właściwości sądów okręgowych.

Niniejsza, zainicjowana osobiście przez powoda sprawa została zadekretowana, jako sprawa o zapłatę (k. 1). Powód już w pozwie wskazywał w szczególności na to, że pozwana oczerniła go w swym piśmie z dnia 3.01.2017r., a wobec tego żądał od niej zadośćuczynienia (pkt 1 żądań pozwu – k. 2v) oraz odszkodowania w kwocie 3.000 zł (pkt 2 żądań pozwu – k. 2v). Ustanowiony w sprawie dla powoda pełnomocnik z urzędu wystosował datowane na dzień 8.09.2017r. pismo procesowe (k. 59), w którym sprecyzował żądania pozwu poprzez wskazanie, że powód domaga się nakazania pozwanej wysłania do Zarządu Mienia (...) określonego oświadczenia o wskazanej w piśmie procesowym treści, jak również, że domaga się on zasądzenia na swoją rzecz od pozwanej kwoty 3.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Sąd Okręgowy nie ma wobec powyższego wątpliwości co do tego, że intencją powoda było wystąpienie z roszczeniem tak niemajątkowym (złożenie przez pozwaną stosownego oświadczenia w związku z naruszeniem jego dóbr osobistych), jak i z roszczeniem o charakterze majątkowym (zadośćuczynienie kwotą 3.000 zł).

Wykładania przepisu art. 17 pkt 1 kpc nie budzi wątpliwości. Dodatkowo można wskazać, iż w wyroku z dnia 18 kwietnia 2008r. (II CSK 636/07, Legalis nr 156403) Sąd Najwyższy stwierdził, że Naruszenie dobra osobistego

może uzasadniać wystąpienie z roszczeniami zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Jeśli poszkodowany występuje z roszczeniem o charakterze niemajątkowym bądź - jednocześnie - z niemajątkowym i majątkowym, to sprawa należy do właściwości rzeczowej sądu okręgowego na podstawie art. 17 pkt 1 kpc (...).

Zatem nie budzi też wątpliwości, iż zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy orzekł o materii zastrzeżonej dla Sądu Okręgowego, jako sądu I instancji, co w świetle art. 379 pkt 6 kpc, powoduje nieważność tegoż postępowania.

Wobec stwierdzenia nieważności postępowania sąd odwoławczy musi uchylić postanowienie do ponownego rozpoznania i znieść postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością, bez względu na rodzaj przyczyny nieważności i liczbę czynności dotkniętych wadami. W przedmiotowej sprawie reakcją Sądu I-ej instancji na pismo procesowe pełnomocnika powoda z dnia 8.09.2017r., winno być wydanie postanowienia o przekazaniu sprawy do sądu okręgowego. Tymczasem Sąd Rejonowy wydał zarządzenie z dnia 18.10.2017r. (k. 64), nadając sprawie dalszy bieg, który zakończył się wydaniem zaskarżonego wyroku.

Dodatkowo wskazać należy, iż istotą właściwości rzeczowej sądu jest niemożność jej zmiany wolą stron oraz konieczność jej zbadania z urzędu już w ramach wstępnych czynności sądowych. Przepis art. 200 § 1 kpc stanowi bowiem, że Sąd, który stwierdzi swą niewłaściwość, przekaże sprawę sądowi właściwemu.

Wobec tego stwierdzić należało, że od daty, kiedy Sąd Rejonowy zajął się roszczeniem powoda sprecyzowanym przez jego pełnomocnika ustanowionego z urzędu, postępowanie jest dotknięte nieważnością. Z tej przyczyny postępowanie to od dnia 18 października 2017r. musiało zostać zniesione.

Mając powyższe na względzie orzekł Sąd II-ej instancji, jak w sentencji, na podstawie art. 386 § 2 kpc. Zauważyć jednocześnie należało, że przepis ten statuuje obowiązek przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W niniejszej sprawie właściwym rzeczowo sądem pierwszej instancji jest Sąd Okręgowy w (...), toteż i temu Sądowi sprawa zostaje przekazana.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzekł Sąd odwoławczy stosownie do treści przepisu art. 108 § 2 kpc.